

УДК 631.12

Коренюк П.І.

*доктор економічних наук, професор,
завідуючий кафедрою менеджменту
організацій і адміністрування**Дніпровського державного технічного університету***ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РИНКУ
ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ В УКРАЇНІ****PROBLEMS AND PECULIARITIES OF THE FORMATION
OF THE PRECIOUS METALS MARKET IN UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

Ринок дорогоцінних металів є важливим чинником ефективного функціонування національної економіки. В Україні він виконує функцію накопичення дорогоцінного металу в державному резерві та дозволяє проводити операції на світовому ринку дорогоцінних металів; що є особливо важливим в умовах глобалізації та євроінтеграції. Український ринок банківських металів має переважно готівковий характер. Держава при допомозі прямих та непрямих методів здійснює вплив на регулювання ринку дорогоцінних металів в Україні. Пріоритетним напрямом виступає в умовах ринку саме непряме регулювання даного ринку. Проблеми, які виникають, в основному пов'язані з певною нестабільною фінансовою ситуацією в державі. При допомозі державної регулювання та задіяння у повній мірі ринкового інструментарію ринок дорогоцінних металів в Україні має досить великі перспективи.

Ключові слова: ринок, економіка, дорогоцінні, державне, метали, золото, регулювання.

АННОТАЦИЯ

Рынок драгоценных металов есть важным рычагом эффективного функционирования национальной экономики. В Украине он выполняет функцию накопления драгоценных металов в государственном резерве и разрешает проводить операции на мировом рынке драгоценных металов; что есть особенно важным в условиях глобализации и евроинтеграции. Украинский рынок банковских металов имеет преимущественно наличный характер. Государство при помощи прямых и непрямых методов влияет на регулирование рынка драгоценных металов в Украине. Приоритетным направлением выступает в условиях рынка именно не прямое регулирование этого рынка. Проблемы, которые возникают, в основном связаны с некоторой нестабильностью финансовой ситуации в стране. При помощи государственного регулирования и привлечения в полной мере рыночного инструментария рынок драгоценных металов в Украине имеет довольно большие перспективы.

Ключевые слова: рынок, экономика, драгоценные, государственное, метали, золото, регулирование.

ANNOTATION

The precious metals market is an important factor in the effective functioning of the national economy. In Ukraine, it performs the function of accumulation of precious metal in the state reserve and allows operations on the world precious metals market; which is especially important in the context of globalization and European integration. The Ukrainian banking metals market is mainly cash-generating. The state, with the help of direct and indirect methods, has an influence on the regulation of the precious metals market in Ukraine. The priority directions in the market conditions is precisely the indirect regulation of this market. Problems that arise are mainly related to a certain volatile financial situation in the state. With the help of state regulation and fully marketable instruments, the precious metals market in Ukraine has quite large prospects.

Keywords: market, economy, precious, state, metals, gold, regulation.

Постановка проблеми. В сучасних умовах відбувається подальший інтеграційний процес національної економіки у європейську і світову економіку. Процеси відбуваються різнобічні комплексні, місцями, навіть, мають протирічний характер. Але, в цілому вибраний вектор ринкової економіки і відбувається послідовний рух. Становлення ринкової економіки в Україні за формою практично відбулося на думку ряду вітчизняних та зарубіжних вчених. За сутність результати є менш оптимістичні. Одним з аспектів є відповідь на питання, чому ринкові інституції, які ефективно функціонують у розвинутих країнах, не завжди успішно у нас приживаються. Це риторичне питання. І одним з його аспектів є ефективне функціонування ринку дорогоцінних металів з його повною інфраструктурою, що і визначає актуальність обраної теми авторських досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою проблем формування ринку дорогоцінних металів в Україні та дослідження їх особливостей займалися такі вчені як В. А. Афанасьєва [1], Г.С. Веселовський [3], Д. В. Видолоб [2], Д. С. Гурський [3], Н. Д. Дронова [4], К. В. Єфремова [5], О. М. Маліченко [6], О. В. Михайловський [7], Ю. М. Попівняк [8], К. М. Семенюк, С. В. Семенко [9], М. Фатєєв [10] та ряд інших вчених близького та далекого зарубіжжя,

Постановка завдання. Метою даного авторського дослідження у форматі наукової статті є визначити проблеми та дослідити особливості формування ринку дорогоцінних металів в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок дорогоцінних металів в Україні є не чим іншим як взаємодією учасників ринку щодо купівлі або продажу банківських металів, що сприяє накопичення та концентрації їх у приватників та держави. Крім того, держава таким чином зможе накопичити резерви та здійснювати регуляторну політику. Ринок дорогоцінних металів в Україні виконує функцію накопичення дорогоцінного металу в державному резерві та дозволяє проводити операції на світовому ринку дорогоцінних металів;

що є особливо важливим в умовах глобалізації та євроінтеграції. Золото як найбільш поширений дорогоцінний метал є важливим засобом диверсифікації офіційних золотовалютних резервів Національного банку України. Крім того, воно не обтяжене жодними міжнародними кредитними зобов'язаннями, а це його вигідно відрізняє від інших складників резервів. В той же час; золото є важливим страховим резервом та джерелом ліквідних ресурсів та важливим елементом забезпечення національної грошової одиниці у складі активів НБУ. Складається враження, що значення галузі виробництва виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння для національної економіки дещо недооцінюється. Так, традиційно галузь асоціюється лише з виробництвом ювелірних виробів, тоді як ринок виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння має два основні сегменти: виробництво виробів промислового призначення і виробництво ювелірних виробів. Наприклад, як свідчить світовий досвід, приблизно 50 відсотків загальносвітового видобутку платини та 80 відсотків родію йдуть на виготовлення вихлопних систем в автомобілебудуванні, а 70 відсотків срібла – на виготовлення посуду для хімічної промисловості та кольорової металургії. В той же час слушно відмітити, що певні сектори промисловості України, необхідні для виробництва виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, практично не розвинені. Фактично в зародковому стані знаходяться обслуговуючі та супутні галузі: верстатобудування та виробництво спеціальних інструментів.

Ринок дорогоцінних металів в Україні є важливим сегментом національного валютного ринку, і відповідно фінансового ринку. Він розпочав свою діяльність як організований ринок у 1998 р. Хоча його формування розпочалося ще з 2 грудня 1991 р. коли ВРУ прийняла постанову «Про створення запасу дорогоцінних металів і каменів», з наділенням Національного банку України правом збору та збереженню золотого резерву країни.

Проте український ринок банківських металів має переважно готівковий характер. Інструменти ринку золота (срібла, платини): названі види цінних металів, які використовують з метою формування фінансових резервів і тезаврації, а також цінні папери, які обслуговують цей ринок. Основними учасниками ринку цінних металів в Україні традиційно є золотодобувні компанії; професійні брокери і дилери; Національний банк України; комерційні банки; біржі; промислові споживачі; приватні інвестори; афінажні заводи; ломбарди; сервісні організації. Підприємства та організації можуть виступати як продавцями, так і покупцями дорогоцінних металів на ринку.

В цілому виробництво власне ювелірних виробів є досить молодю галуззю, яка має потужний внутрішній ринок, характеризується

високими темпами росту. Враховуючи світову кон'юктуру на ринку дорогоцінних металів та високий вітчизняний експортний потенціал, Україна має можливості для завоювання своєї наші на світовому ринку дорогоцінних металів. Але скрутне фінансове становище в державі та вплив постійного подорожчання золота призводить до того, що ювелірні вироби виступають надійним засобом накопичення. Виникає парадоксальна протирічна ситуація, з одного боку золото та дорогоцінні метали є економічним ресурсом для подальшого розвитку, в якому є потреба. А з іншого, як вказано вище, воно є надійним засобом накопичення.

Взагалі, ринок дорогоцінних металів, виконує сприяє забезпеченні виконанню важливої функції видобутку та доставленню банківського металу до кінцевого споживача. Основними споживачами в Україні є такі життєво важливі для національної економіки галузі: ювелірної промисловості, авіакосмічне машинобудування, приладобудування, автомобілебудування, медицина. Відмітимо, що переважна частина даних галузей є науковомісткими. Як показує європейський і світовий досвід, саме науково місткі галузі формують значну частину ВВП. В Україні, навпаки, ресурсомісткі галузі. Крім того, ринок дорогоцінних металів дозволяє тримати заощадження населення країни у дорогоцінних металах та банківських монетах. Крім певного роду соціально важливої функції, це дозволяє здійснювати інвестиції в дорогоцінні метали.

Формування в Україні національного ринку дорогоцінних металів потребує нового ліберального законодавства щодо операцій з дорогоцінними металами. Потрібно передбачити право на здійснення операцій за вільними ринковими цінами, не повинні ні у якому разі обмежуватись обсяг експортно-імпорتنих операцій з дорогоцінними металами. Має місце стійка тенденція підвищення попиту на такі активи. В умовах, коли світові виробники золота та інших дорогоцінних металів значними темпами проводять геологорозвідувальні роботи, світові компанії вкладають значні кошти на дослідні роботи в даній галузі. Сучасний ринок дорогоцінних металів і каміння в Україні знаходиться на стадії розвитку. Вивчаючи міжнародний досвід, активно взаємодіючи із світовими ринками, вітчизняний ринок дорогоцінних металів формує виважену цінову політику. Так, ціноутворення на ринку дорогоцінних металів в Україні відбувається під впливом значної кількості факторів. Всі ці фактори та чинники потрібно враховувати при формуванні цін на ринку. Головними чинниками, які першочергово впливають на ціну дорогоцінних банківських металів є нестабільність на валютних ринках; високий рівень інфляції; зміна темпів золотодобування; коливання ринку нерухомості; ефективність і характер регулятивної політики Національного банку України геополітичні процеси.

Як показує аналіз даних по банківському ринку торгів дорогоцінними металами в Україні, існуючий ринок практично працює тільки по золоту, а його обсяг не досягає навіть 1 лота (155 кг) Лондонської біржі. Першочергові завдання, які вирішує нині Україна, не пов'язані з розвідкою, видобутком чи афінажем дорогоцінних металів. На українській території знайдено понад 230 родовищ золотого золота, причому запаси родовищ десяти з них складають понад 100 т кожне. Однак поки що це з ряду об'єктивних і необ'єктивних причин не стало чинником, який активно впливає на розвиток національного ринку дорогоцінних металів, де практично не відбувається торгівля нововидобутим вітчизняним золотом, а обсяги перероблення «жовтого» металолому є досить незначними.

Традиційно, до основних елементів системи державного регулювання ринку дорогоцінних металів в Україні відносяться нормативно-правова база регулювання, мета, форми, методи та органи регулювання.

Держава при допомозі прямих та непрямих методів здійснює вплив на регулювання ринку дорогоцінних металів в Україні. Пріоритетним напрямом виступає в умовах ринку саме непряме регулювання даного ринку. Так, державному регулюванню ринку дорогоцінних металів характерні організаційна, захисна та стабілізаційна функції. Зокрема, організаційна функція забезпечує створення певних правил для керування банківських інститутів з метою діяльності на національному ринку дорогоцінних металів. Не менш важливою є захисна функція, яка встановлюється у банківській діяльності щодо регулювання ринку з метою забезпечення захисту вкладників, які розміщують свої кошти у банківські метали. І стабілізаційна функція проявляється у вигляді використання різноманітних запобіжних засобів для усунення дестабілізаційних елементів у діяльності банківських установ на ринку дорогоцінних металів.

Висновки. Для вітчизняного ринку дорогоцінних металів характерною є функція накопичення дорогоцінного металу в державному резерві та дозволяє проводити операції на світовому ринку дорогоцінних металів. Основними споживачами в Україні є такі життєво важливі для національної економіки галузі: ювелірної промисловості, авіакосмічне машинобудування, приладобудування, автомобілебудування, медицина.

Значення галузі виробництва виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння для національної економіки дещо недооцінюється. Так, традиційно галузь асоціюється лише з виробництвом ювелірних виробів, тоді як ринок виробів із дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння має два основні сегменти: виробництво виробів промислового призначення і виробництво ювелірних виробів.

Ринок дорогоцінних металів в Україні є важливим сегментом національного валютного ринку, і відповідно фінансового ринку. Український ринок банківських металів має переважно готівковий характер.

В цілому виробництво власне ювелірних виробів є досить молодою галуззю, яка має потужний внутрішній ринок, характеризується високими темпами росту. Враховуючи світову кон'юктуру на ринку дорогоцінних металів та високий вітчизняний експортний потенціал, Україна має можливості для завоювання своєї наші на світовому ринку дорогоцінних металів.

Нестабільне фінансове становище в державі та вплив постійного подорожчання золота призводить до того, що ювелірні вироби виступають надійним засобом накопичення. Формування в Україні національного ринку дорогоцінних металів потребує нового ліберального законодавства щодо операцій з дорогоцінними металами.

Держава при допомозі прямих та непрямих методів здійснює вплив на регулювання ринку дорогоцінних металів в Україні. Пріоритетним напрямом виступає в умовах ринку саме непряме регулювання даного ринку. Так, державному регулюванню ринку дорогоцінних металів характерні організаційна, захисна та стабілізаційна функції.

Отже, ринок дорогоцінних металів в Україні, розвивається. Проблеми, які виникають, в основному пов'язані з певною нестабільною фінансовою ситуацією в державі. При допомозі державної регулювання та за діяння у повній мірі ринкового інструментарію ринок дорогоцінних металів в Україні має досить великі перспективи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Афанасьєва В. А. Експертиза дорогоцінних металів та коштовного каміння / В. А. Афанасьєва. – Х.: ХДУХТ, 2007. – 87 с.
2. Видолоб Д. В. Державна політика України у сфері ліцензування господарської діяльності з видобутку, переробки, виробництва дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та виробів з ним і торгівлі ними як засіб державного регулювання [Текст] / Д. В. Видолоб // Держава і право : зб. наук. пр. / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. – 2009. – № 45. – С. 326-333.
3. Гурський Д. С. Українське золото сьогодні [Текст] / Д. С. Гурський, Г.С. Веселовський // Мінеральні ресурси України. – 2004. № 3. – С. 9 – 10.
4. Дронова Н. Д. Оценка рыночной стоимости ювелирных изделий и драгоценных камней: Учебное пособие. – М.: Норма, 2001. – 296 с.
5. Єфремова К. В. Особливості правового регулювання господарської діяльності на ринку виробів із дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння [Текст]: дис. канд. юрид. наук : 12.00.04 / К. В. Єфремова; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2009. – 213 с.
6. Маліченко О. М. Особливості правового регулювання ліцензування господарської діяльності у сфері обігу дорогоцінно-

- го каміння / О. М. Маліченко // [Електронний ресурс] Держава і право. – № 48. – 2014. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/34652/14-Malichenko.pdf?sequence=1>
7. Михайловський О. В. Трансформація функцій золота у сучасній міжнародній економіці // актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 12. – С. 230-237.
 8. Попівняк Ю.М. Проблеми функціонування ювелірної промисловості України у світовому контексті та шляхи її розв'язання / Ю.М Попівняк // Актуальні проблеми економіки. – № 9(147). – 2013. – С. 62-69.
 9. Семенко С.В., Семенюк К.М. особливості здійснення пробірного контролю за якістю ювелірних виробів з дорогоцінних металів в країнах Європейського союзу // Наукові розвідки з державного та муніципального управління. Київ. – 2014. – № 1. – С. 98-105.
 10. Фатєєв М. Світовий ринок дорогоцінних металів [Текст] / М. Фатєєв // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 4. – С. 3-7.